

תקנה

הלכות שבת שיו-שיח

ויהיה קשר של קיימא^ק כמה דברים אמורים בשאר חבלים אבל כחבל של גרדי מותר^ק שאינו מכלול שם^ק ואין לגזור כאן על של גרדי משום שאר חבלים מפני שגם בשאר חבלים אינו מצוי שיכמל ראש אחד לעולם אלא לפעמים מתיר ראש זה ולפעמים מתיר זה^ק.

וכל זה לקשרו החבל בשבת כאבוס ובפרה אבל אם היה קשור כבר כאבוס ורוצה לקשרו עתה בפרה או שהיה קשור בפרה ורוצה עתה לקשרו כאבוס מותר בכל חבל^ק לפי שאם בא לבטל קשר אחד מהם שיחא קשור לעולם מן הסתם אותו קשר שהיה קשור כבר מנחו לעולם קשור^ק :

יא הפותל חבלים מכל מין שיהיה חייב משום קשור ושיעורו להתחייב מן התורה כדי שיעמוד החבל בפיתולו בלא קשרה בסופו שנמצאת מלאכתו מתקיימת^ק אבל מדברי סופרים אסור בכל שהוא^ק וכן המפריד הפתיל חייב משום מתיר ושיעורו כשיעור הפותל והוא שלא יתכוין לקלקל^ק שכל המקלקלים פטורין^ק מן התורה אבל אסור מדברי סופרים^ק:

שיח דין המבשל בשבת וכו' ל"א מעיפים:

א המבשל בשבת^א או שעשה אחת משאר מלאכות^ב במיזר אסור לו לעולם ליהנות מאותה מלאכה^ב משום קנס^ב וגם הקדרה שבשיל בה אסורה לו לעולם מפני שהיא בלועה מדבר האסור לוי אבל לאחרים מותר אף התבשיל במוצאי שבת^ב מיד^ב ואין צריכים להמתין בכדי שיעשו^ב אף אם בישל בשבילם שלא הצריכו להמתין כן אלא בכדי העושה בשביל ישראל^א שאם נתיר לו ליהנות במוצאי שבת מיד יש לחוש שגא יאמר לו לעשות בשבת כדי שיהיה הרבר מוכן לו במוצאי שבת מיד^ב שאיסור האמידה לנכרי קל בעיני הבריות^ב וכן אפילו בישראל העושה אלא שהתחיל מבעוד יום עשייתו בדבר שאסור להתחיל^ב כמו שנתבאר בס' רנ"ג^ג שאיסור זה ג"כ קל

קז ממשמעות השי' שם ר"ה וקשור. מ"מ שם. וראה גם לבוש ס"ב.

קח גמי שם. רמב"ם שם. מור וש"ע שם.

קט רש"י שם ר"ה חבל. מ"מ שם. לבוש שם.

קי תוס' שם ר"ה רתם בת' דבי. מ"א סק"ד.

קיב גמי שם. רמב"ם שם. ש"ע שם.

קיג כ"ח מר"ה ממשמעות. מ"א רסק"ב.

קיג רמב"ם פ"י ה"ח. מ"א סוף סק"ב.

קיד ראה לעיל סי' שם ק"א סק"א (שכל שהוא פחות

משיעור המפורש ברמב"ם פטור מפני שאין דרך

העולם לעשות כן). לקמן סי' שם ס"א וס"ד. וראה

מ"מ זעונים. ספקי אדו"ק ע' 202.

קטו רמב"ם שם. מ"א שם. וראה מי טל (קשור) סי' י

(מותר) סי' ב. (קורע) מ"א ו.

קטז משנה קה. ב. רמב"ם פ"א ד"ז.

קעז ר"ן (סא, ב) ר"ה מתני' שובר. ע"פ גמ' ג. א. וראה

גם לקמן סי' שם סכ"ו. סי' שלו ס"ג. וראה לעיל סי'

שם ק"א שם. חצי שיעור אסור אפילו במקלקל.

סימן שיח

א ברייתא חולין טו, א וש"נ מור וש"ע ס"א.

ב טור ורמ"א ס"א. ובה משמעות הרמב"ם פ"ו ח"ב.

ג ר' יהודה בברייתא שם. ד"ף שבת פ"ג (יז, א).

הוכי"ח שם. מור בשם הגאונים (בה"ג הל' שבת כב, א. שאילתות דרב אחאי פרשת שלח). ש"ע שם.

ד רמב"ם שם.

ה רש"י חולין שם ר"ה רבי יהודה. וראה אליה זומא

ס"א. וראה לקמן סי' תה ס"ב (במוסר). סי' תקנ

ס"ג. החלה לומר ח"א א"ח סי' לו.

ו רשב"א בתשובה ח"א סי' קעה. מ"א סק"א.

ז רבי יהודה בברייתא שם. ר"ף שם. רמב"ם שם. מור

בשם הגאונים. ש"ע שם.

ח רמב"ם שם.

ט רשב"א חולין שם ר"ה במיזר זמ"מ שם בשם הרב

דבני יונה. דא"ש חולין פ"א סי' יב. ר"ן שם (ד, א)

מורה מתני' ובשבת י, א ר"ה הל"ק. מור וש"ע שם.

י מ"א סוף סק"ב. אליה רבה סק"א. וראה לקמן סי' תקנ

ק"א ס"ב.

יא כרלקמן סי' שבה ס"ט ש"ג.

יב רשב"א שם. רא"ש שם. ר"ן שם ושם. כ"ח ר"ה ומ"ש

דבמזר. וראה גם מ"ז סק"א. וראה גם לעיל סי' רמג

ס"ב. לקמן שם. סי' תקנז ס"א דעה דב'. וראה שם ק"א

סק"א בתהיה.

יג רשב"א שם. רא"ש שם. ר"ן שם ושם. מ"ז שם.

יד ראה רשב"א שם. ר"ן שם ושם.

טו מק"ף יב.

הלכות שבת שיה

תקכט

בעיני הבריות^{טו} ויש לחוש שיעבור עליו בשביל שיהא מוכן לו במוצאי שבת מיד ולכן הציבו להמתין בכדי שיעשו גם לאחרים^{טז} גזרה שמא יאמרו לאחר שיתחיל להם מבעוד יום אבל אין לחוש כלל שמא יאמר לישראל לעשות לו מלאכה בשבת בשביל הלהות ממנה במוצאי שבת מיד ועוד שהישראל לא ישמע לו^{יז} שאין אדם חוטא ולא לוי^{יח}.

וכן אם היה שוגג אסור בו ביום גם לאחרים^{יט} שכיון שעשה איסור של תורה החמירו לקנוס בו ביום כמו במזיד^כ שאסור גם לאחרים^{כא} גזרה שמא יבשל במזיד ויאמר שוגג היותי^{כב} אבל לערב מותר גם לו מיד^{כג} ואין צריך להמתין בכדי שיעשו מטעם שנתבאר^{כד}:

ב אם עשה על פי הוראת חכם שמעיה נקרא שוגג והוא הרין השוכה שהוא שבת או שהוא מלאכה^{כה}:

ג אם חל יו"ט במוצאי שבת אסור עד מוצאי יו"ט מפני שאין שבת מכינה ליו"ט^{כו} ויש אומרים^{כז} שאין הכנה שייך כזה מטעם שיתבאר כס' תק"א^{כח} ויש לחוש לסברה הראשונה^{כט}:

ד אם ביטל במזיד ונתערב התבטול^{לא} במוצאי שבת^{לב} בתבטולין אחרים בטל ברוב ואינו נקרא דבר שיש לו מתירין דהיינו שאפשר לאחרים לאכול התערובות הוא בהיתר גמור שלא מחמת בטול ברוב מפני שאינו נקרא דבר שיש לו מתירין אלא כשיש צד היתר למי שנאסר לו אבל כאן אין היתר בלא בטול ברוב אלא לאחרים שלא נאסר להם כלל במוצאי שבת ואילך אבל אם נתערב בשבת כיון שבו ביום חל עליו שם דבר שיש לו מתירין לגבי אחרים שאין בטל להם ברוב חל עליו שם דבר שיש לו מתירין גם לגבי המבטול^{לג} ונאסר לו התערובות הוא לעולם^{לד}:

ה השוחט בשבת לחולה שיש בו סכנה מותר הבריא לאכול ממנו חיל^{לה} ובלא מליחה^{לו} אלא בהדרה^{לז} בלבד כמ"ש ב"ד ס' ס'ג^{לח} לפי שאסור למלוח בשבת

טז ר"ן שם ושם.
יז ראה לעיל שם וש"נ.
יח ת"א בסק"ב.
יט קדושין מג, ב וש"נ מ"א סוף סק"ב.
כ ר"ף שם ורמב"ם שם כרבי יתירה בברייתא חולין שם.
כא מור בשם הגאונים (הג"ל) שו"ע שם.
כב גיטין (נד נה) ונ"ג, ב] (ורש"י שם ר"ה למוצאי שבת).
כג ראה ש"ע חולין שם.
כד ושב"א פרק קמח דחולין שם ר"ה רבי. וראה קובץ דברי תורה ח"י ע' נח.
כה רמב"ם שם שו"ע שם.
כו ולענין איסור מדרבי מופרים ראה לקמן ס' שלפ ס"ג, שבמדר אסור בו לו וכן לאחרים עד למוצאי שבת בלבד (ומצויין לבאן). וראה לקמן ס' תה ס"ט, שבשוגג מתירים מיד. ועוד שם, שאם התבטל היה ראוי קודם והמלאכה לא התעילה, ובאיסור של תורה קנמו (וראה לקמן ס' תנ"ג ס"ב) ובאיסור של דבריהם לא קנמו (וראה לעיל ס' רנ"ג ס"ד). וראה לקמן ס' שג"ג סוף ס"ח, שבמקום שיש מתירין אמילו לתתלה לא קנמו כלל. וראה לקמן ס' שבה ס"ט וס"א, בכרי העושה מלאכה

בשביל ישראל באיסור של תורה אסור לו ולאחרים ובאיסור מדרבי מופרים לא אסור אלא למי שעשה בשבילו.
כז תשובות דה"ך בית כב חרה ה' ת"א סק"ג.
כח לקוני זמרי ווייל ס' ב' ת"א סק"ב.
כט ראה תוס' עירובין לה, א ס"ד"ה משום. כצ"ה ב, ב ר"ה ויהי. מרדכי שם רמז תתנ"ו.
ל ס"ח. וראה גם ס' תק"ט ס"ט.
לא ראה לקמן ס' תק"ט סוף ס"ח וש"נ.
לב רבינו ירוחם נגז' (קפ), ג' בשם הרמ"ה. הובא ב"י יו"ד ס' קב. רמ"א שם בסופו.
לג ת"א סק"ב.
לד מ"א שם.
לה ראה פמ"ג יו"ד שפ"ד סק"ו. אמרי יושר ח"ב ס' פד. ראשית ביכורים ס, ב.
לו רב דיימי חזולין שם מ"ג, ב. מור שו"ע ס"ב.
לז תוס' חולין ד, א ד"ה ונתבין. דא"ש שם פ"א ס' יח. מור.
לח מ"א סק"ה.
לח ס' זה בשעת"ר לא תנע לידנו, וראה שו"ע שם ס"ב וש"ך סק"א.

תקל

הלכות שבת שיה

כמו שכתבאר בס' ש"א⁷⁰ ואפילו חלה החולה היום⁷¹ ואתמול לא היה בדעתו כלל שישתט היום אע"פ אין בה משום מוקצה מטעם שנתבאר בס' ש"א⁷².

אבל המבטל⁷³ או עשה שאר מלאכה⁷⁴ בשביל החולה שיש בו סכנה אסור בשבת לבריא או לחולה שאין בו סכנה⁷⁵ גזרה שמא ירבה⁷⁶ במלאכתו⁷⁷ בשבילו משא"כ בשחיתה שאין בה להרבות בשביל הבריא⁷⁸ שהרי אי אפשר לכזית בשר שצריך להחולה בלא שחיתה כל הבהמה⁷⁹.

ואפילו עשה ע"י נכרי בין לצורך חולה שיש בו סכנה בין לצורך חולה שאין בו סכנה אסור לבריא בשבת⁸⁰ גזרה שמא ירבה בשבילו אבל למוצאי שבת מותר לבריא מיד ואין צורך להמתין בכדי שיעשו⁸¹ כיון שהנכרי עשה בהיתר לצורך חולה⁸² כמה דברים אמורים בשאר מלאכות חוץ מאפיה ובישול שאם אפה נכרי או כישל בשבת לצורך חולה אסור לבריא אף במוצאי שבת משום בשולי נכרים⁸³ כמ"ש ביו"ד סימן ק"ג⁸⁴:

ז הקוצץ פרי שלא נגמר בישולו לחולה בשבת אסור לבריא משום מוקצה אפילו חלה מבעוד יום וזוהי כבר בדעתו מבעוד יום לקצוץ הפרי בשבת מפני שאין הכנה מועלת כלל במחוכר בכיוצא בזה שהוא גרל והולך בשבת⁸⁵ אבל פרי שננמר בישולו וישוב אינו גרל והולך מועלת בו הכנה אע"פ שהוא מחובר⁸⁶:

ז המבשל הוא מאכות מלאכה⁸⁷ שכן במשכן היו מבשלים סמנים⁸⁸ לצבוע בה⁸⁹ ולא בישול כמים כלכד אלא אף הטיגון⁹⁰ והאפיה⁹¹ והצליה⁹² וכן בכלל בישול וכן כל מי שרופה גוף קשה באור כגון המתוך אחד ממיני מתכות⁹³ או המחמם את המתכת עד שנעשה גחלת⁹⁴ וכן הממסם השעוה או החלב או הופת והגפרית באור או שחקשה גוף רך באור כגון המניח כלי אדמה באור עד שנעשו כלי חרס חייב משום מבשל⁹⁵.

נג משמרת הבית להרשב"א הובא בפ"ו י"ז סי' קיג
 סקמ"ו. וכן משמע בר"ן שם.
 נד סי' יד בשע"ר לא הגיע לדינו וראה שם ברמ"א
 סמ"ו ופ"ו סקמ"ו.
 נה אחרות חיים הל' שבת סי' שפח בשם הרא"ה. הובא
 ב"י ד"ה כתוב. רמ"א ס"ב ופ"א סק"ה. וראה הע"כ
 תשפ"ע' 73. תתח"ע' 56. תתח"ע' 62.
 נו ופ"א שם. וראה גם לעיל סי' שי"ג ולקמן סי' שבה
 ס"ה, שפ"מ אם נתלש ע"י נכרי אסור מנזרת פירות
 שנשרו. וראה לקמן שם פ"ו שאם הנכרי מכיר אסור גם
 מטעם שמא ירבה בשבילו.
 נז נזח נ"ד, ב מור ור"ש ר"ש סי' ל"ב.
 נח גמ' שם. לכוז שם.
 נט רש"י יבמות ו, ב ד"ה פתולה.
 ס וירושלמי פ"ז ה"ב.
 סא (נזח) [משנת] שם ע"ג, א רמב"ם פ"ז ה"א.
 סב וירושלמי שם.
 סג נמרא שם ע"ד, ב ובקף קו, א. וירושלמי שם. רמב"ם
 פ"ט ה"ו. מ"א סוף סק"י.
 סד רמב"ם שם. וראה לקמן סי' שלד כ"ב' הפעם שלא
 שייך בזה מבע"ר. וראה סי' תצח סוף ס"ב וקו"א
 סק"ב בגרר מבע"ר.
 סה נמרא שם. רמב"ם ופ"א שם.

לט סי' ט"ז.
 מ רא"ש שם מוס"י. כ. רשב"א חולין שם כ"ש הרב
 רבינו יונה. וז"ח פ"ב ה"ב בדעת הרמב"ם. מור
 וש"ע שם.
 מא סוף ג.
 מב רב דמי שם. מור וש"ע שם.
 מד רמ"א ס"ב.
 מה שולח רשב"א ח"א סי' תת"ח. ש"ע שם.
 מח רב דמי שם. מור וש"ע שם.
 מו רב דמי ב"י ד"ה כתוב. וראה מ"א סק"ו. וראה לעיל סי'
 רמז ק"יא סק"ב. לקמן סי' שבת ס"ח.
 מז רש"י שם ד"ה אירעא.
 מח רב דמי שם וש"ע שם.
 מט ב"י ד"ה כתוב ממשמעות התוס' גיטין ה, כ ד"ה
 אע"ג והר"ן ע"ז (מ, א) ד"ה כי רמ"א ס"ב.
 נ משמעות התוס' שם. ע"ש סק"ו. וראה לקמן סי' שבה
 ס"ד, ש"ה גם כשבשיל הנכרי לעצמו, אסור מטעם
 זה לישראל אם הוא מכירו. וראה גם לעיל סי' רעו ס"ג
 בדעה הא'. וראה בקו"א שם ס"ק ה. (הפעם שבת' שבה
 הוצרך שהיה מכירו).
 נא שו"ך (יל"ד סי' קנב סק"ג ופי' קיג במקדמת ההפך).
 הובא ביו"א סק"ו.
 נב מ"א שם. וראה גם לכוז סוף ס"ב. וראה לעיל סי'
 רחצ ס"ו.

הלכות שבת שיה

תקלא

וכשם שאסור לבלש באור כך אסור לבלש בתולדת האור¹⁰ כגון ליתן ביצה בצד קדרה שהוחמה באור¹¹ או לשברה על הסודר שהוחם באור¹² כדי שתצלה מעט¹³ ואם נצלית שם כמאכל בן דרוסאי¹⁴ הייב משום מבלש¹⁵ כמו בצולה על האור¹⁶.

ואפילו בתולדת חמה¹⁷ כגון בסודר שהוחם בחמה אסור¹⁸ גורה משום תולדות האור¹⁹ שהרואה סבור שהוחם הסודר באור²⁰ וכן אסור לגלגלה על גבי חול ואבק דרכים שהוחמו מכת חמה²¹ ואסור להטמינה בהם²² אפילו מבעוד יום²³ גורה שזא יטמין ברמץ²⁴ כמו שנתבאר בס"י רנ"ז²⁵.

אבל בחמה עצמה²⁶ כגון ליתן ביצה בחמה כדי שתצלה או ליתן מים בחמה כדי שיוחמו²⁷ מותר מפני שאין דרך בישול בכך ואין לגזור על חמה משום אור מפני שהמה אינה מתחלפת באור²⁸:

ה המבשל בחמו מבריא פטור²⁹ מפני שהן כתולדת חמה³⁰ אבל אסור מדברי סופרים אפילו אם התבשיל עומד על גביו ומתבשל מלמעלה³¹ אבל מותר להעמידם שם מבעוד יום³² אבל להטמינו כולו בתוכם אסור אפילו מבעוד יום משום אסור הטמנה³³ כמו שיתבאר בס"י שכ"ו³⁴:

מ כל דבר לח יש בו בישול אחר בישול ההיינו תבשיל לח שנתבשל כבר כל צרכו ונצטמן³⁵ ואפילו לא נצטמן לגמרי אלא שאין היד סולדת בו והממו בשבת עד שהיד סולדת בו³⁶ הייב משום מבלש אבל אם הוא חם כל כך עד שהיד סולדת בו ומרתחו יותר³⁷ אין בזה משום בישול ומותר אפילו לכתחלה³⁸ להרתחו סמוך לאש במקום שאין לחוש לחיטוי כמו שיתבאר³⁹ (ואם מותר ליתנו על גבי כירה או חנור נתבאר בסמ"ק רנ"ז⁴⁰) ויש אומרים⁴¹ שאפילו נצטמן לגמרי אין בישול אחר בישול ומותר להרתחו בשבת סמוך לאש במקום שאין לחוש לחיטוי.

-
- 10** רב נתמן למ, א לחיבי הכל. מור וש"ע ס"ג.
 - 11** וזשנה לח, מוע"ב מור וש"ע שם.
 - 12** נמ' למ, א ורש"י ד"ה בתולדות האור. ש"ע שם.
 - 13** רש"י במשנה שם ד"ה בשביל. וראה גם רמב"ם בפ"י המשניות שם.
 - 14** ראה מנחת נג, א. וראה רמב"ם שם ה"ה. וראה לעיל ס"י רנ"ג ס"ב.
 - 15** רב יוסף פ"ג, מוע"ב. רמב"ם שם ה"ב. מ"א סק"מ.
 - 16** רב נתמן בגמ' [קטז]. א לדעת חכמים במשנה. מור וש"ע שם.
 - 17** חכמים במשנה לת, מוע"ב ורש"י ד"ה ולא. מור וש"ע שם.
 - 18** רב נתמן למ, א. ש"ע שם. וראה מור.
 - 19** רש"י למ, א ד"ה אמר.
 - 20** רמב"ם שם ה"ג. מ"א סק"י. וראה פעמי עקב לג ע' ו.
 - 21** משנה לת, מוע"ב. מור וש"ע שם.
 - 22** רא"ש פ"ג ס"י ה לדעת רבה למ, א. מ"א שם.
 - 23** רבה שם.
 - 24** מ"א ס"א ו"ה.
 - 25** רב נתמן שם. מור וש"ע שם.
 - 26** מור וש"ע שם.
 - 27** רב חסדא פ"ג, מוע"ב. פסחים מז, א. רמב"ם פ"ג ה"ג. מ"א סק"י.
 - 28** מ"א שם.
 - 29** ר"ן (ה, א) ד"ה ומדאמר וכתב הג"ר יונה. מ"א שם.
 - 30** ר"ן שם. מ"א שם. אבל לא בשבת. דלקמן סכ"ג.
 - 31** רב חסדא למ, רע"ב. ר"ן שם. מ"א שם.
 - 32** סעף ג.
 - 33** רש"י לה, מוע"א ד"ה משהשכה. סמ"ק (ה) רפ"א (ע' רפח). הרב רבינו יונה הובא רבינו ירוחם נ"ב ח"ג (פג, מוע"א). רא"ש פ"ג ס"י י"א. מור וש"ע ס"ד.
 - 34** משנעות הביי ד"ה אפילו. הובא במ"א סק"ב. וראה גם כ"י ס"י רנה.
 - 35** אע"פ שהוא מצטמן ויפה לו (לעיל ס"י רנ"ג ס"ח).
 - 36** רבינו ירוחם שם. הובא כ"י שם ומ"א שם.
 - 37** סוף סכ"ה. וראה שו"ת אגרות משה א"ח ח"ד ס"י ע"ד בישול אות א. שבת כהלכה פ"ג ביאורים אות א.
 - 38** סע"י ד"ה.
 - 39** רש"י פ"ג, ב ב ד"ה מביא. ר"ן שם (א) ד"ה תנו רבנן מביא. מ"ז פ"ב ח"ד. ויש מקלוק ברי"א ספ"ו. מ"א סק"ל"ט בדעתם.

תקלב

הלכות שבת שיה

ונהגו להקל אם לא נצטמנו לגמרי^צ אלא ראוי עדיין לאכול מהמת המימיות^{צא} אבל אם נצטמנו לגמרי נהגוהו כסברא הראשונה אפילו לענין דיעבר כמו שנתבאר בסמ"ק רנ"ג^ק ואפילו לתנו על תנור בית התורף קודם שמשקו הנכרי כדי שיתחמם כשיסקנו אסור^{קא} כמו שנתבאר שם^{קב} וכן בכל דבר שיתבאר שיש בו משום בישול^{קג}:

י וכל זה בתבשיל שנתבשל כל צרכו אבל כל שלא נתבשל כל צרכו אפילו נתבשל כבר כמאכל בן דרוסאי יש בו משום בישול אפילו בעודו רותח^{קד} ואפילו יתבשל מאילו אלא שעושה דבר שמקרב בישולו^{קה} כגון שמוניסו בקף^{קז}:

יא תבשיל יש שאין בו רוטב כלל אין בו בישול אחר בישול^{קח} אם נתבשל כבר כל צרכו^{קח} ואפילו נצטמנו לגמרי^{קט} ומותר אפילו לשרותו^{קט} בכלי ראשון ורותח^{קא} כדי שיהא נימיה שם^{קכ} ויהיה דבר לח^{קכ}.

ואם הוא דבר יבש שלא נתבשל מלפני השבת אין שורין אותו כשבת בחמין^{קכ} שהיה סולדת בו^{קכ} אפילו אינו נמוח שם כלל^{קכ} ואם שרה בכלי ראשון חייב^{קכ} ובכלי שני אסור לשרותו מדברי סופרים מפני שנראה כמבשל^{קכ} ואינו דומה להכלין שמוותר לתנם בכלי שני כמו שיתבאר^{קכ} מפני שהתכלין עשויון למתק הקדרה ואינו נראה כמבשל^{קכ} וכן כל דבר העשוי לתנו מעם בקדרה כגון שום ובצל הרי הם כתכלין^{קכ} ומותר לתנם בכלי שני אע"פ שהיה סולדת בו^{קכ} ויש מי שמתחפף כבצל שמה הוא מתבשל גם בכלי שני כל זמן שהיה סולדת בו^{קכ} ונהגו להקל ויש מתירין^{קכ} בכל דבר יבש שלא נתבשל לשרותו בכלי שני שהיה סולדת בו ויש להחמיר בזה כסברא הראשונה^{קכ}.

קיא תוס' לט, א ד"ה כל מ"א סק"ד. וראה מהר"ב לסי' רנב ו"ה (אבל) המעט שאין בזה איסור משום המטמנה (הדינו המטמנה התיבת התבשיל יבש בתוך מים וותחים אם כולה מתכפת שם).

קיב רש"י קטו, ב ד"ה שורין. וראה מ"א סק"ג. לקמן ס"ג.

קיג ובי"ה לקמן ס"ג. וראה לקמן ס"ה לענין מלה, שהחמירו תבוא עליו ברכת. ובסדריו (הלכות) רכתא לשבתא: אע"פ שאין בישול אחר בישול בדיבר יבש, מ"מ אם חזרו ונמחה ממנו קצת יש בו משום בישול אחר בישול כלהלכות המטמנה אם הוסי' ולכן צריך ליהדר במאד שלא יתחם בשר או עופות צלילים או מבשלים אם יתחם הנהולת הנמחה בהם ע"י שדוסי' משום איסור סקילה וכתר ח"ו. וכן שלא לשפך בבי' שדוסי' על צוקעו, כי מאחר שהצוקע נמחה יש בו משום בישול.

קיד משנה קטו, ב רש"י ד"ה מרחין. מור ושילע שם. ולענין כשר שור – ראה לקמן ס"ו.

קטו ראה תוס' ז, ב ד"ה ושגנו.

קטז משמעות רש"י קטו, ב ד"ה וכל.

קטז ר"ן שם (יט, א) ד"ה תנו רבנן כנאי.

קיז ר"י בתוס' לט, א ד"ה כל מ"א סק"ג.

קיט סוף יב.

קכ ראה תוס' שם. מ"א שם.

קכא מ"א שם.

קכב ראה תוס' ז, ב ד"ה ושגנו. וראה גם לקמן ס"ה.

קכג מ"ז סק"ה. וראה מ"ז סק"ד.

קכד תירוש' ב' בתוס' לט, ב ד"ה כל משמעות המור (שהקשה על הרא"ש) ושילע (ראה מ"א ס"ק טו).

קכה מ"א שם.

צח רמ"א ט"ו. וכ"ה לקמן ס"ד וסכ"ד. לעיל ס"ה רנב ס"ט, ובי"ה שהיה והמטמנה בקצרה. וראה לעיל ס"ה רנב ק"א סוף סק"א.

צט רמ"א סוסי' רנב. וכ"ה לקמן שם. וראה שבת כהלכה פ"ג הערה ב, וביאורים אות ב"ג.

ק סכ"ה. וראה ק"א שם סק"ט. וראה קובץ אהלי שם ח"ה ע' קבו ואיק"ח ח"ו ע' קעו ואילך.

קא מ"א סק"א.

קב סוף יב.

קג ח"ה שם.

קד משמעות הדומים פ"ג ה"ג (ראה ס"ט שם ובי"ה ד"ה אפילו). מור ושילע ס"ד. וכ"ה לקמן מ"א לענין יבש תש"י. וראה גם לעיל ס"ה רנב ס"ה ושם: שהוא מבשל במים.

קה ראה גם לעיל ס"ה רנב סוף ס"ה. ס"ה רנב סוף ס"ה.

קו נהוגא ז"ו, ב בי"ה אפילו ברעת המור. וראה עוד בענין מניח לקמן ס"ה. לעיל ס"ה רנב ס"ב.

קז חו"ה ס"ה רפ"א (ע' רפח). רא"ש פ"ג ס"ה יא. מור ושילע ס"ד. ולענין להלכות שעל התבשיל – ראה לקמן ס"ו. וראה כדי השלשן ס"ה קכד ס"ק לו. שבת כהלכה פ"ג הערה ז וביאורים אות ו.

קח ראה תוס' לט, א ד"ה כל. הלכות מיימנות פ"ט אות א. ורבינו ירוחם ג"כ ח"ג (מס, ב). וביעליל ס"ו בלח.

קט משמעות מור ושילע ס"ד. רמ"א ס"ו. בגוש ס"ד. וראה לעיל בהלכות שהיה והמטמנה בקצרה: ותבשיל שאין בו רוטב אפילו הוא רק רנו כחם.

קי משנה קטו, ב מור ושילע שם.

הלכות שבת שיה

תקנא

אבל מותר לערות מכלי שני שהיה סולדת בו על כל דבר יבש שלא נתבשל^{קכז} חוץ ממין דג שנקרא קוליים האספנין^{קכח} ומלוח הישן^{קכח} דהיינו בשר ככס או דג מלוח של שנה שעברת^{קכט} שאלו אינם צריכים בישול אלא מעט^{קל} ועורו זה הוא גמר מלאכת בישול^{קל} וחייב עליו משום מבשל^{קל} אבל מותר לשרותו ולהדחוק במים צוננים^{קל}.

וכן כל דבר קשה שלא נתבשל שאינו ראוי לאכילה כי אם על ידי שרייה^{קל} או הרהח בחמין אם שרה אותו אפילו בכלי שני או הרהחו אפילו בעורו מכלי שני ונעשה ראוי חייב משום מבשל^{קל}.

וכן כל דבר שאינו מבושל שהוא מלוח הרבה ואינו ראוי לאכילה כי אם על ידי שרייה או הרהח בחמין אם שרה או הרהח בחמין חייב^{קל} אבל מותר לשרותו ולהדחוק בצוננן^{קל} ואפילו נעשה ראוי על ידי כך שכל דבר שאינו אוכל מותר לעשותו אוכל בשבת כמו שיתבאר בס"ד שכ"ד^{קל}:

יב יש מי שאומר^{קל} שאע"פ שאין בישול אחר בישול בדבר יבש מכל מקום יש בישול אחר אפיה או צלייה שהאפיו או הצלוי אם נתנו אפילו בעורו רותח בתוך כלי ראשון שהיה סולדת בו^{קל} חייב^{קל} ולפ"ו גם בכלי שני יש להחמיר מדברי סופרים^{קל} כמו שנתבאר למעלה^{קל} ולכן צריך ליותר שלא ליתן פת אפוייה אפילו בקערה שהיא כלי שני כל זמן שהיה סולדת בו.

ויש מי שמתחפף^{קל} וחושש מחיוב חמאת גם בכלי שני שהיה סולדת בו מפני שיש דברים רכים שמתבשלים גם בכלי שני ואין אנו בקיאין בהן ושואו גם הלחם^{קל} נקרא דך לענין זה ומתבשל גם בכלי שני שהיה סולדת בו וכן יש להסתפק ספק זה גם בשאר דברים ויש להחמיר ככולן^{קל} לחד מכתבלין שהתירו החכמים במירוש ליתנם בכלי שני^{קל} וכן מים ושמן כמו שיתבאר^{קל} והוא הדין לשאר משקין ואפילו בבשר צלוי יש להחמיר^{קל} כיון שיש בישול אחר צליה אבל במבושל אין להחמיר כלל אפילו בכלי ראשון שלדברי הכל אין בישול אחר בישול בדבר יבש^{קל}.

קלח מ"ו סק"ה.

קלט ס"ד תש"ג. וראה כ"ו השלחן ס' קל סק"ב ד"ה מכה כפפוש אתו ו (בספון) ואתו י.

קמ רא"ם ביראים השלם ס' ועד (קלד, ב). הובא בסמ"ג ל"ה פת (ד, ב) ובהגהות מייטנות פ"א אות א ובפור. שולע ס"ה כשם שי מו שאומר.

קמא סמ"ק ס' רפא (ע' רפח).

קמב משמנות הרא"ם (סמ"ג והגהות מייטנות שם).

קמג מ"א סק"ה (אף לדעת המתירין מרינו בכלי שני).

קמד סוף פ"א.

קמה רא"ם (סמ"ג והגהות מייטנות שם. מור וש"ע שם בדעתם. פ"א סק"ה. וראה לעיל ס' קסח ס"ח וק"א סק"ה שהיו רק לענין שבת שיש בו חיוב סקילה והשאת ולא לענין ברכה שהוא הרבנן.

קמו ראה לקמן ס' תפא ס"ד לענין מנהה בליל פסח.

קמז ראה הע"ב (ית"ו) ח"ד ע' גו וע' סו. שבת כוללה פ"א ביאורים אות ט.

קמח משנה מב, רע"א. וראה גם לעיל ס"א. לקמן ס"ט.

קמט סכ"ג נבי מום. וראה ס"א נבי שנון.

קנ הגהות מייטנות שם כשם הרא"ם.

קנא רא"ם שם.

קנו תוס' שם אף לתירין הא'.

קנא ראה לקמן ס' תקנז ס"ב: מין רנים קמנים הנקרא קולית דאסיפנין שבשטר דך ביותר ונדירין אותן במים המין וע"כ הם ראויים לאכלם חיים בלא בישול. וראה שבת כוללה פ"א הערה פ"ו.

קכח משנה קמח, ב. מור וש"ע שם.

קכט רא"ש פ"ג ס' ה.

קל רש"י שם ד"ה חוץ.

קלא מור וש"ע שם.

קלב ראה רש"י שם ד"ה וקוליים. ל"ג, א ד"ה שההרתג. רמב"ם פ"א ד"ב. מור ולבוש פ"ד. וראה לקמן ס' תקנז ס"ב גבי קוליים דאסיפנין: מירוחין אותן במים המין וע"כ הם ראויים לאכלם חיים בלא בישול. ... שעי' הרהח וז' הן מוכשרים לאכילה כמבושלים ממש. וראה שבת כוללה פ"א ביאורים אות כ"א כ"ב.

קלג רב יוסף קמח, ב. ורש"י שם ד"ה חייב רמב"ם שם.

קלד מ"ו סק"ה.

קלה הגהות מדרכי ס' תמ. רמ"א ס"ה.

קלו משמנות הגהות מדרכי שם (שמצנין למדרכי רמז ש"ב).

קלז כ"י סר"ה וכתב הר"א בשם ספר הפרדים. מ"א סק"ה. וראה פסקי אורח"ע 202.

תקלד

הלכות שבת שיה

אבל יש מותרין קטב באפיו וצלוי אפילו צוננים ליתנם אפילו בתוך כלי ראשון רותח מפני שאין בישול אפילו אחר אפיה וצליה קטב ונחנו ליותר לכתחלה כסברא הראשונה שלא ליתן פת אפילו בכלי שני כל זמן שהיד סולדת בו קטב אבל כדיעבד יש להתיר אפילו בכלי ראשון כסברא האחרונה:

וְ לָפִי סְבָרָא הָרֵאשֹׁנָה שֵׁישׁ בִּישוּל אַחַר אַפִּיה וְצָלִיָּה יֵשׁ ג'כ אַפִּיה וְצָלִיָּה אַחַר בִּישוּל קטב דְּהֵיינו שְׂכַל דְּבַר הַמְבוּשֵׁל אֲסוּר לִיתְנֵהוּ קטב בְּלֹא רוּמָה קטב סְמוּךְ לֹאֵשׁ בְּמִקוֹם שִׁיכּוֹל לְהִתְחַמֵּם שֶׁם עַד שֶׁתְּהָא הַיָּד סוֹלֶדֶת בּוֹ קטב אֲבָל לְדַבְרֵי הַכֹּל אִין אַפִּיה וְצָלִיָּה אַחַר אַפִּיה וְצָלִיָּה קטב וְדַבְרֵי הָאֲפִי אוֹ צִלּוֹי מוֹתֵר לִיתְנֵהוּ סְמוּךְ לֹאֵשׁ ע"ד שִׁתְּבָאָר קטב אֲפִילוֹ נִצְמָנָן כְּבֵר לְגַמְרֵי קטב:

יך כלי שיש בו דבר חם קטב שהיד סולדת בו קטב מותר להניחו בשבת על גבי קדרה הטמונה כנגדים כדי שישמור חומו ולא יצטנן קטב ואפילו לא נתבשל כל צרכו שיש בו משום בישול כשעושה דבר שממחר לגמור בישולו קטב מכל מקום כאן אי אפשר לו כלל לבא לידי בישול גמור ולא אפילו לידי הוספת בישול אלא להעמיד חומו בלבד קטב ומותר לטוח פיו בבצק כדי להעמיד חומו קטב אם יש לו בצק שנילוש מאתמול קטב.

אבל אסור להטמינו תחת הבגדים קטב כמו שנתבאר בס' רמ"ג קטב:

מזו אבל אין מניחין כלי שיש בו דבר שאינו חם כל כך עד שתהא היד סולדת בו על גבי קדרה שהיא חמה כל כך שהעליון יכול להתחמם מהחמה עד שתהא היד סולדת בו קטב והוא הדין על גבי מיחם קטב שהוא חם כל כך במה דברים אמורים כשהעליון לא נתבשל עדיין כל צרכו שיש בו משום בישול אף כשהוא חם קטב אבל אם נתבשל כבר כל צרכו אלא שנצטנן מעט אע"פ שאינו חם כל כך שהיד סולדת בו כיון שהוא חם קצת עד שהוא ראוי לאכול מחמת חמימותו כבר נתבאר קטב שנהגין להקל

קסא כדלעיל ס"ו.
קסב מ"ז ס"ק טו. ואם יכול לבוא לידי בישול תבאר לקמן ספ"ו ובכ"פ. וראה תהלה לדור ס' יג סק"ד.
קסג ברייתא שם. מור וש"ע שם.
קסד רש"י שם ד"ה ומה. מור וש"ע שם. וראה לעיל ס' יח ס"ח (קמ"ה וע"פ).
קסט רשב"א נ, ב ס"ה מביא, בשם רבינו יונה. ר"ן (ש, א) ד"ה תנו רבנן מביא. ש"ע ס' יג ס"ה. הובא לעיל ס' יג ס"ק א (כשנתן בתבשיל צונן תחת הבגדים ש"ע"ג המיחם). וראה הע"ב תרפ"א ע' 18. תתלב ע' 57. שבת כהלכה פ"ד הערה זו וכיבורים אות ג, ופ"א ביבורים אות כא.
קע ראה ש"ע שם ס"ה (לענין המצננת צונן תחת הבגדים ש"ע"ג המיחם). לעיל שם סוף ס"ד (לענין המצננת המין בגדים) ס' יג ס"ה.
קעא רבה נח, א לפרוש המ"מ פ"ד ה"ו ברע"ת הרבנים וכו' ס' יג רנה ברע"ת תרפ"א ש"ע ס"ז. וראה לקמן סכ"פ (כפרוש תוס' ורא"ש), דהיינו אפילו רק להפשיח.
קעב קדרה – של חרס. מיחם – של תבנית (ראה רש"י נח, ב ד"ה קדרה).
קעג כדלעיל ס"ו.
קעד קעז טו.

קנב ראב"ה ס' קנז. הובא במרדכי רמז שכו. ויש מקל"ן ברמ"א ס"ה. וראה שבת כהלכה ע"ב קצ ביאורים.
קנג לבוש ס"ה. מ"א סק"ב.
קנד רמ"א שם.
קנה ראה הקרי הלכות ח"א יט, ב. קובץ דברי תורה ח"ט ע"ג פג.
קנו רא"ש שם הובא בהרות מייטנות שם. מ"א סק"ו.
קנז מ"א שם. וראה תהלה לדור סקכ"א. וראה שבת כהלכה פ"ג סכ"ד וכיבורים אות יח.
קנח ראה לקמן סכ"ד וש"ל. וראה שבת כהלכה שם הע' טח.
קנט מור בשם ה"ר פר"ן לדעת הרא"ם. וכן כתב ראב"ה שם ברע"ת הרא"ם. מ"א סק"ג.
קס סוף סכ"ד.
קסא מ"א שם. אבל ראה בסרורי (הלכתא רבתא לשבתא): ליותר במאר שלא להרם כשר או עופות צלום... אם יתחמם המודל שלהם הנמחה טחם עד שהס"ב משום אימור סקלה וכתר ח"ו.
קסב ברייתא נח, ב לגרסת רש"י שם ד"ה קדרה. מור וש"ע ס"ז. מור ס' יג רנה.
קסג מ"א ס' יג רנה ברע"ת הדור. ש"ע כאן ס"ז.
קסד ברייתא שם לפרש"י שם ד"ה אלא. מור וש"ע שם.

הלכות שבת שיה

תקלה

שאין בו משום בישול ומותר להניחו על גבי קדירה או על גבי מיחם לחממו הרבה ^{קטז} ואם הוא דבר יבש שנתבשל כל צרכו אפילו נצמטן לגמרי אין בו משום בישול ^{קעז} ומותר לחממו על גביהו אפילו שתהא הוד סולדת בו ^{קפז}:

מן ואפילו אם הקדירה טמונה על גבי האש כגון על גבי כירה שאינה גרופה וקטומה על פי הדרכים שנתבארו בס' רנ"ג ^{קפח} וכן מיחם שעל גבי האש מותר ליתן עליהן בשבת כל דבר שאין בו משום בישול ^{קפס} כגון תבשיל יבש אפילו הוא צונן לגמרי ^{קפז} או תבשיל לח שלא נצמטן לגמרי ממעם שנתבאר בס' רנ"ג ^{קפז}:

יז כלי ראשון אפילו לאחר שהעבירוהו מעל האור מבשל ^{קפז} כל זמן שהיוד סולדת בו ^{קפז} איסור ליתן לתוכו תבלין ^{קפז} וטוב למנוע מלאת תבלין בכלי ראשון אפילו אין הוד סולדת בו כדי לעשות הרחקה ^{קפז} וסייג לדבר אבל מלח מותר ליתן בתוכו ^{קפז} כיון שהעבירו מעל האש ^{קפז} שהמלח צריך בישול רב כמו בשר שור ^{קפז} ואינו מתבשל אלא על האש ^{קפז} ומכל מקום בשר שור אסור ליתן בכלי ראשון ^{קפז} שאף שהבשר אינו מתבשל מכל מקום הלחלוהית שעליו מתבשל ^{קפז} אלא אם כן שהוא יבש שאין עליו לחלוהית כלל ^{קפז} ויש אומרים ^{קפז} שהמלח אינו צריך בישול אלא מעט ואסור ליתנו אף בכלי שני כל זמן שהיוד סולדת בו והמחמיר תבוא עליו ברכה ^{קפז}.

ואם עבר ונתן מלח אפילו בכלי ראשון אפילו הוא על האש שעשה איסור המאכל מותר לפי שהמלח בטל נגד המאכל ^{קפז} ויש חולקים ואוסרים עד מוצאי שבת ^{קפז}:

יח וכל זה במלח שאינו מבושל אבל מלח שלנו שמתקנים אותו ע"י בישול במים ^{קפז} מותר ליתנו בכלי ראשון לדברי הכל ^{קפז} שאין בישול אחר בישול בדבר יבש ^{קפז} אפילו הוא נימוח ע"י בישול זה השני כמו שנתבאר למעלה ומכל מקום המחמיר בו כמו בשאר מלח תבוא עליו ברכה ^{קפז}:

התבשיל למלח עכ"ל אינו חשוב בישול.
קצ מור ורמ"א ס"ט, וראה ב"ח ד"ה כלי ראשון ומ"ו סק"ב ומ"א סק"ל בבואור דברי הרא"ש פ"ג סי' יח.
קצא מור, מ"א סק"ב.
קצב משמעות המור ורמ"א שם.
קצג ר' חייא שם לישנא קמא. מרדכי שם רנו שח בדעת הרי"ף שם. רמ"א שם.
קצד תוס' שם ד"ה היינו מרדכי שם. הנהגת אשרי שם. רמ"א שם.
קצה שכלי הלקם ס' פו בשם רבינו שמהל. הובא ב"ח שם. רמ"א שם.
קצו ט"ו סוף סק"א.
קצז ראה גם לקמן ס' תבב ס"ח.
קצה מרדכי שם בשם רבינו תן, ד"ח אות ד, מ"א סוף סק"א.
קצט מ"א שם.
ר ריש מע"ף יא.
רא מרדכי שם. דרכי משה שם. לפירושי אלה רבה סוף סק"ד (דקאי גם על מלח שלנו). וראה לעיל ריש מ"א לתירו בפשיטות אפילו לשרותו כדי שיהא נימוח. וראה ש"ת דברי נחמיה ח', ד. ל. ב. שבת כהלכה פ"ג באזורים אות יא. וכפידור (הלכות רבתיא לשבתא במפנה) אין להקל במלח שלנו אף שנתבשל תחלה, שנאמר שתהיו ונמחה אין להקל בו יותר מבמלח שבינונים לפי חלוק הדעות שבושע שש אפרים אפילו ליתן בכלי שני שהי"ב והמחמיר תבא עליו ברכה.

קעה משמעות המ"א סק"א.
קעו כדלעיל רמ"א.
קעז מ"א סק"ג. ראה לקמן סכ"ד. וראה שבת כולתה פ"ג באזורים אות יח.
קעח ס"ח (מצד השש חיתיו). וראה ס' רנו ס"ו (מצד השש המבנה).
קעט רבינו ירוחם ג"כ ח"ג (סמ, ג) במש הרא"ש. רש"י מ, כ מר"ה מביא. ר"ן שם (פ, א) מר"ה ת"ד מביא. מ"מ פכ"ב ה"ד. רעה ראשונה בש"ע ס"ח. ובס' רנן ס"ה.
קפ רבינו ירוחם שם. ש"ע שם. מ"א ס' רנן ס"ק לז.
קפא מע"ף כו.
קפב משנה מב. מע"א. מור וש"ע פ"ט.
קפג כ"ח מר"ה כלי, מתוס' מ, ב ד"ה ושעני. ש"ע שם. וראה רש"י מב, מע"א.
קפד משנה שם. מור וש"ע שם.
קפה מ"א סק"ה מירושלמי פ"ג ה"ד. וראה גם תוס' שהי"ב שם. וראה מנזי אברום חרזי א"ח.
קפו ר' חייא מב, ב לאיבא דאמרי רנב"ם פכ"ב ה"ו. מור וש"ע שם.
קפז רש"י שם ד"ה בכלי. ש"ע שם.
קפת רב נתן שם. ש"ע שם.
קפח (ב, א) ד"ה ונו מלח. כ"י ד"ה כלי ראשון. ברבנ"ם שם: על גבי אש נחלה. וראה חרזי פ"ג טא, ב. ודק"ל מלח גם גם בכ"ר לא מבשל אף שענינו רואת שגם בכלי שני ימום המלח ויהפך מעם

תקלו

הלכות שבת שיה

יט אסור ליתן תכלין בקערה ולערות עליהם מכלי ראשון שהיד סולדת בו¹ מפני שעוריו מכלי ראשון מבשל כדי קליפה² ואם עורה או הקליפה אסורה מפני שנכתשלה בשבת³ אבל אם עירה תחלה מהכלי ראשון לתוך הקערה מותר ליתן אחר⁴ כה תכלין לקערה⁵ מפני שחום כלי שני אין בו כח לבשלו ואפילו להממידיים⁶ בכלי שני לענין איסור והותר שסבורים שיש בו כח להבליע ולהפליט כל זמן שהיד סולדת בו מכל מקום אין בו כח לבשל אף על פי שהיד סולדת בו⁷ ואינו דומה לכלי ראשון שמבשל כל זמן שהיד סולדת בו לפי שכלי ראשון מתוך שעומד (אצל האש⁸) על האור דפנותיו חמין ומחזיק חומו הרבה ולכך נתנו בו שיעור כל זמן שהיד סולדת בו משא"כ בכלי שני שאין דפנותיו חמין וחולך ומתקרר⁹:

כ אמכמי של מרחץ שהיא מלאה מים חמין¹⁰ אע"פ שהיא כלי שני¹¹ אסור לערות לתוכה מים צוננים שכיון שהחמין שבה הן לרחיצה מן הסתם הן חמין מאד ונתבשלים הצוננים שמתערבין בהן¹².

אבל מותר ליתן מהחמין שבוו האמכמי לתוך אמכמי אחרת של צונני¹³ ואפילו מכלי ראשון מותר לערות לתוך מים צוננים¹⁴ שלא אמרו שעוריו מכלי ראשון מבשל אלא במערה חמין על גבי תכלין וכיוצא בהן שאין החמין מתערבין ממש בתוכן אלא מכין עליהם בקלותו ומבשלין אבל מים במים שמתערבים ממש אין כח בקלות לבשל מים התחתונים אלא התחתונים גוברים ומצננים את העליונים¹⁵.

אבל אסור ליתן חתיכת בשר חם שהיד סולדת בו לתוך רומב צונן שכיון שאינו מתערב ממש ברומב הרי הוא מבשל כדי קליפה סביב¹⁶ מרם שיתגבר עליו הרומב ויצננו:

כא מיהם שפניה ממנו מים חמין אסור ליתן לתוכו מים צונני¹⁷ מעטני¹⁸ שיכולין להתחמם שם עד שתהא היד סולדת בו אבל מותר ליתן לתוכו מים צוננים מרובים כדי להפשיק¹⁹ ואע"פ שע"י נתינת הצונן לתוכו הוא מצרופ²⁰ ומחויק²¹ רב

רב ר"י בתוס' מנ, ב ר"ה אבל ר"ת בתוס' וכתוב שם, ב. הובא כדא"ש פ"ג ס"א פז. ש"ע ס"י.

רג תוס' שם, ר"ת וכתוב שם. רא"ש שם בשנו. ש"ך י"ח ס"י קה סק"ה. וראה חידושי צ"צ מא, ב גבי עורו מכלי ראשון על מים מבושלים. ולענין כלי ראשון שנשפך קלחו – ראה לקמן ס"י תנא סכ"ט. ש"ת צ"צ י"ד ס"י ע"ד.

רד מ"א סק"ב.

רה בחשונה שם. רמב"ם פ"ב ה"ו.

רו גנאי מ, ב רש"י מג, רע"ב. רמב"ם שם.

רז רש"א בתורת הבית הארוך בית ד שער א. הובא בש"ע י"ד ס"י קה ס"ב. וראה פ"ז שם סק"ה. ש"ך שם סק"ה. וראה לקמן ס"י תנא סל"ד בנוגע לכלי שליש ורביעי.

רח מ"א ס"ק לב. וראה גם שם ס"ק כה.

רט ראה ב"י ר"ה כלי ראשון.

רי תוס' מ, ב ר"ה ושנו. ב"י שם. ולענין מנצקת ששאבו כה מכלי ראשון אם ירבה בכלי ראשון – ראה לקמן ס"י תנא סכ"ה. ש"ת צ"צ שם. פס"ד להצ"צ י"ד ס"י ע"ב (קפ"א).

ריא ברייתא מג, א. רמב"ם פ"ב ה"ה. ש"ע ס"א.

ריב תוס' שם ר"ה אבל רמ"א שם.

ריג טור, מ"ח שם. מ"א סק"ה. וראה מג"א סק"ה. וראה שבת כהלכה פ"א ביאורים אות כב.

ריד כס"ט שם וב"י ר"ה ומ"ש רבינו אבל, ברעת הרמב"ם שם. ש"ע שם.

רטו תוס' שם ר"ה נתן (הא). טור, מ"א סק"ה.

רטז ר"ז (כ, רע"א). תוס' נספחים מ, ב ר"ה האלפס (וכן דעת הטור). ניון ס"ז סוף סק"ה דלא

כהתוס' דהכא (מב, א ר"ה נתן ארם חמין) בשם ר"ת, שצוחק בין מנרה לצוננים רבים שמותר לבין צוננים מעטים שאסור. וראה חידושי צ"צ לפ, ד שכ"ט גם סתימת הש"ע.

ריז מ"א סוף סק"ה. וראה לעיל ס"י תנ ק"א סוף סק"א. וראה שבת כהלכה פ"ב ביאורים סק"ד, ועמ'

קב ר"ה אלא שלמאורה.

ריח חשונה מג, א. טור וש"ע ס"ב.

ריט גמ' שם. טור ולבוש ס"ב.

ריכ גמ' שם. טור ורמ"א שם.

ריכא גמ' שם ע"ב.

ריכב רש"י שם ר"ה הלא.

הלכות שבת שיה

תקלו

ונמצא מתקן כליה¹ שכן דרך צורפי נחושת וברזל שמינחים ברזל ונחושת המים לתוך מים צוננים שבשיל שיתקשו ויתחזקו וזו היא גמר מלאכת הצורפים שהארז מפעפע המתכת וקרום להשבר והמים מחויקין אותו² מכל מקום כיון שאינו מתכוין³ לתקון הכלי אלא להפשר המים מותר שאין כאן פסיק רישיה ולא ימות⁴ מפני שכשמצורפין הכלי מחממין אותו תחלה ביותר אבל כאן אפשר שלא יגיע לצירוף מפני שהמים מונעים אותו מלהתחמם כל כך⁵:

כב מותר לערות מים צוננים⁶ אפילו מועטים⁷ לתוך מים חמים שהיה סולדת בו שבכלי שני אבל לא לתוך המין שבכלי ראשון⁸ ואם הצוננים מרובים כל כך שאי אפשר שיתחממו עד שתהא הוד סולדת בו רק שיפגו צינתן מותר אפילו לתוך כלי ראשון⁹ ובלבד שלא יהיה על האש¹⁰:

כג מותר להעמיד קיתון של מים או של שאר משקין צוננים בתוך כלי שני שיש בו מים חמים¹¹ (ואפילו להטמין בו¹² בתוכה שמותר להטמין את הצונן בדבר שאינו מוסף הכל כמו שנכתבאר בס' רנ"ו¹³ והחמין הן נקראים דבר שאינו מוסף הכל כמ"ש בס' רנ"ח¹⁴).

אבל בכלי ראשון אסור להעמידו¹⁵ אפילו להפג צנתו בלבד גורה שמה ישבח וישתהה שם עד שתהא הוד סולדת בו¹⁶ ואפילו באמבטי שהמושכו לתוכה חמי מבריא מן המעיין אסור להעמידו בתוכה מפני שהיא ככלי ראשון¹⁷ מדברי סופרים¹⁸ אלא ויטול מהאמבטי בכלי שני ויעמידו בתוכו¹⁹:

כד מותר ליתן קיתון של מים²⁰ או שאר משקין²¹ כנגד המדרה להפג צינתן ובלבד שינתם רחוק מהאש כענין שאינו יכולין להתחמם באותו מקום עד שתהא הוד סולדת בו אף אם ישתהה שם זמן מרובה²² אבל אסור ליתנם סמוך לאש במקום שיכולין להתחמם שם עד שתהא הוד סולדת בו²³ ואפילו להניחן שם שעשה מועמת שתפג צינתן בלבד אסור²⁴ גורה שמה ישבחה וישתהה שם עד שתהא הוד סולדת בו²⁵ והוא הדין פירות או שאר דברים הנאכלין כמות שהן היין²⁶ שאף שאינם צריכים

הקרח).
רלה ראה שם בק"א.
רלו גמ' שם. מור וש"ע שם.
רלז עיין ר"ן (יט, א) ד"ה תנו רבנן מביא. רשב"א מ, ב ד"ה מביא. ויכלמין סב"ד וסב"ט. וראה שבת כהלכה עמ' קא ביאורים, ושם עמ' רח ד"ה לאידך.
רלא דו"ש שם ד"ה בכלי שני. וראה מ"א סקל"ג.
רלט ראה לעיל ס"ח.
רמ ראה גם לעיל ס"ו רנו ק"א סוף סק"ג.
רמא ברייתא שם. מור וש"ע ס"ד.
רמב כרב יתרה אמר שחזק כגמ' שם. מור וש"ע שם.
רמג בתוספות ישנים לו, ב ד"ה אמר: כל היום.
רמד תוס' מה, א ד"ה מאי בשם רשב"א. דא"ש פ"ג ס"י י, ר"ן שם (יט, א) ד"ה תנו רבנן מביא. מור וש"ע שם. וראה גם לעיל ס"ו רנו ק"א סק"ג.
רמה תוס' שם. מור וש"ע שם.
רמו תוס' שם. לבוש ס"ד. וראה מור וש"ע שם.
רמז ראב"ה ס"י קצו. הובא בגדלי שם רמז דש ובב"י מורה"מ מותר. רד"א ס"ח.

רמג מ"מ פ"ב ה"א ברע"ת רש"י שם.
רכד רש"י שם. ר"ן שם (יט, ב) ד"ה גמ' מאי קאמר.
רכה שמואל מ"ב, רע"א ורבי שמעון. מ"א רסקל"י.
רכז ר"ן שם. תרבי"ן ברח"מם שם במפ"ם. מ"א שם.
רכח ראה לעיל ס"ו רעו ק"א סק"א שהוה ספק פסיק רשיה העותר, וברע"ל ס"ו ששו מוף ס"ד.
רכט ר"ן שם. רשב"ן שם.
רכפ שם במשנה גא, א. וז"ל בברייתא מ"ב, א. מור וש"ע ס"ב.
רכצ לבוש ס"ב. וראה תהלה לידו ס"ק כה.
רל ר"ן (כ, תע"א). תוס' מ"ב, א ד"ה נתן, מור וש"ע שם.
רלא א"בי שם מ"ב, ב. מור ורמ"א שם.
רלב רמ"א שם.
רלג רבי ח, ב. מור וש"ע ס"ג. וראה גם מנה"כ לס' רמב, שהאריך לבאר בכמה אופנים את הדגש שאין חוששים כזה להמנע, גם למכורים שאמרו להמנען את הצונן בחמין.
רלד מוף ס"ט ע"ג וש"נ. וראה גם שם ק"א סוף סק"ג. וראה לעיל מוף ס"ד (לענין הדמנען תחת הכורים שעל

תקלה

הלכות שבת שיה

בישול מכל מקום אם נתכשלו חייבי^{טו} לפיכך אסור להניחם במקום שיכולין להתבשל אם יהיו שם זמן מרובה דהיינו במקום שיכולין להתחמם עד שתהא היר סולדת ביר^{טז}.

אבל כל דבר שאין בו משום בישול מותר אפילו להרתתו כנגד המדורה^{יז} כגון תבשיל לח שנתבשל כל צרכו ועודנו הם שהיר סולדת בו או אפילו אין היר סולדת בו אלא שלא נצטנן לגמרי^{יח} לפי המנהג שנתבאר למעלה^{יב} שנהגו להקל בזה או אפילו נצטנן לגמרי אלא שהוא דבר האפוי או צלוי ואין אפיה וצליה אחר אפיה וצליה אפילו נצטנן לגמרי כמו שנתבאר למעלה^{יג}.

ומכל מקום לא התירו אלא כנגד המדורה^{יט} אבל אסור ליתנו על האש ממש או אפילו בסמך לה ממש אלא צריך להרחיק קצת כי יש לחוש שמא ישכח שהוא שבת ויבא להתות בנחלים אבל כשאנו מצדיקים אותו להרחיק קצת יש לו בזה היכר וזכרון ולא יבא להתות בנחלים^כ:

כה כמה דברים אמורים שיותר לחםם האפוי כשאין בו שומן אבל פת כפולה שיש בתוכה התיכות שומן שנקרש (שקורין אינפאנד"ה) אסור לחםם אותה^{כא} אפילו רחוק מן האש^{כב} מקום שאין היר סולדת בו^{כג} ואפילו להניחה בחמה^{כד} מפני שהשומן שבה שנקרש חוזר ונימוח^{כה} והרי זה דומה למיסק התיכת ברד בשביל שיוזבו מימין^{כו} שאסרו חכמים^{כז} מפני שמוליד כשבת^{כח} ודומה למלאכה^{כט} שבזרא מים הלל^ל כמו שיתבאר בס' ש"ב^{לא} והוא הדין לשומן הנימוח.

ואפילו בדיעבד אסור מה שנימוח כשבת^{לב} כמו משקין שזבו כשבת מפירות העומדים למשקין שאסורים משום גזרה שמא יסחוט הפירות^{לג} כיון שהם עומדים לכך כמ"ש שם^{לד} ואף שומן זה כיון שדרכו להיות זב וצלול לפיכך כשהוא קרוש הרי הוא כפירות העומדים למשקין^{לה} והוב ממנו בשבת אסור עד לערב^{לו}:

כו כמה דברים אמורים כשנימוח שומן הרבה כל כך עד שיוזב לחוץ^{לז} והרי הוא בעין לבדו שאינו מעורב בשום דבר אלא הוא ניכר בפני עצמו^{לא} אבל אם מניחה בריחוק מקום כל כך בענין שאין הרבה שומן נימוח עד שיוזב לחוץ אלא מעט ממנו

רמח משמעות ראב"ה שם. וז"ל משמעות המור מו"ל רנו. וראה גם לעיל הל' שריה' והסמנה בקצרה ר"ה ופירות. וראה שבת כהלכה פ"א הערה ג' ובאורים שם אות ג.

רמט ראה גם לעיל סי' רנד מ"ד.

רנ ר"ן שם. שילוע סמ"ז.

רנא רנד"א שם.

רנב מקף מ.

רנג סמ"ג. וראה שם בנגוע לתבשיל יבש. וראה שבת כהלכה פ"ג ביאורים אות יח.

רנד רא"ש שם. שילוע שם.

רנה ר"ה שם. מ"א מקל"ה. וראה לעיל סי' רנג מ"ב (לענין למסוך אצל הדבדב והתנור).

רנו ספר התרומה סי' רלה. הובא ברא"ש ורשב"א ור"ן ספ"ד. מור ורמ"א סמ"ז בשם יוש סחמירין.

רנז מור.

רנח ב"י ר"ה ואמרו ופי"ו מק"ב ברעת ספר התרומה.

רנט רשב"א ור"ן שם ברעת ספר התרומה. מ"ז מקב"א ברעת. רעה ב' לקמן סי' שכ סמ"ז.

רס ספר התרומה שם. רא"ש שם. מור.

רסא ספר התרומה שם. רא"ש שם.

רסב ברייתא נא. ב.

רסג רש"י שם ר"ה כרי. ר"ה שם. (ובספר התרומה שם ור"ן שם. נולד).

רסד זכ"ה לקמן סי' שכ סמ"ג. סי' שכו מ"ז. וראה לקמן סי' תקב ס"א. סי' תקיא ס"ז.

רסה רש"י שם. ר"ן שם.

רסו סמ"ג. לרעה הב' שם שאמור אפילו כשאנו בידים.

רסז משמעות הר"ן שם. מ"א מקב"ב. וראה גם לקמן סי' שכ סמ"ז ברעת יוש אומרים.

רסה משמעות הרמב"ם פב"א הל"ג כמובא במ"מ שם. רשב"א ור"ן שם ספ"ד. ובירלמן סי' שכ סמ"ט.

רסט ס"ג וש"י.

ער ר"ן שם.

רעא ראה זכרון יוסף אות מא.

רעב מ"א מוק סמ"מ ברעת ספר התרומה שם.

רעג ספר התרומה שם. ב"י שם ברעת.

הלכות שבת שיה

תקלט

נימוח ונבלע בפת עצמו ואינו בעין לבד מותר אפילו לכתחלה^{טז} כמו שמותר ליתן התיבת כרד לתוך כוס של יין אע"פ שהכרד נמחה לשם מפני שהוא מתערב ומתבטל ביין שבכוס ואינו בעין^{טז} כמו שכתבאר שם^{טז}.

ואפילו אם מקצתו זב לחוץ מעט וישנו בעין כיון שדבר מועט הוא אינו חשוב כלום ומותר ולכן מותר להחם בשבת התיבת בשר שמן אע"פ שמקצתו זב כיון שדבר מועט הוא^{טז} אבל אסור להחם קדרה שקרש שמנוניתה^{טז} אפילו במקום שאין הוד סולדת בו ואע"פ שיש בה רוטב הרבה ונימוח השומן בתוך הרוטב מכל מקום השומן הוא צף למעלה וישנו בעין^{טז}:

כז אבל יש חולקים^{טז} על כל זה ואומרים שאין אסור כלל במה שנימוח השומן ע"י שמוניתו במקום חם ולא אסור גבי התיבת כרד אלא לרסק בידים^{טז} אבל בנימוח מאליו לא גזרו ולכן מותר להחם פת זו הממולאת בשומן אפילו במקום שהוד סולדת בו^{טז} שהרי אין כאן משום בישול לא בפת מפני שאין אפיה אחר אפיה ולא בשומן הקרוש שנימוח מפני שאין בישול אחר בישול כדבר יבש אע"פ שנימוח בבישול זה השני^{טז} כמו שנתבאר למעלה^{טז} אבל קדרה שקרש שמנוניתה אין להחם אותה^{טז} אלא במקום שלא יוכל התבשיל להתחמם עד שתהא הוד סולדת בו מפני שברוטב שצטטנו יש בו משום בישול כמו שנתבאר למעלה^{טז}.

ולענין הלכה נהגו להחמיר^{טז} לכתחלה כסברא הראשונה אבל בדיעבד יש להקל כסברא האחרונה^{טז} ואפילו לכתחלה יש לסמוך במקום הצורך על סברא האחרונה^{טז} כי כן עיקר^{טז}.

וכן יש להקל ליתן פת הממולאת בשומן על תנור בית החורף קודם שהוסק וכשסיקנו הנכרי גם היא תתחמם עליו לפי שאפילו לענין אסור בישול בדבר שיש בו משום בישול אין בזה אסור מן התורה אלא מדברי סופרים כיון שנותן שם קודם שיתן הנכרי את האור כתנור כמו שנתבאר בס"י רנ"ג^{טז} א"כ כאן שיש מתירין לגמרי יש להקל על כל פנים קודם שהוסק התנור ומכל מקום אין להקל בפני עם הארץ ויש לעשות על ידי נכרי^{טז}:

כח ולדברי הכל מותר ליתן שומן מהותך שנקרש על גבי מיני קמחים וקמניות ורתחים ובלבד שלא ירסקנו בידים אלא יניחנו על גביהן או בתוכן והוא נימוח מאליו שהרי מה שנימוח אינו בעין אלא נכנס בתוכן^{טז} אבל על גבי צלי חם יש

עדר מ"א שם.
ערה ספר התרומה שם. ב"י שם.
רעו לקמן ס"י שב סמ"ז ע"ג.
רעז ב"י שם ברעת ספר התרומה (בסומנים ס' לזה).
 ט"ז סוף סק"א. וראה גם לקמן ס"י שב ס"ז.
רעח ד"ן שם ברעת ספר התרומה. ויש מהמורים ברמ"א סמ"ז.
רעט ב"י שם. מ"א ריש סק"ב.
רפ סמ"ז ל"ח סה (א, א). סמ"ז ס"י רפא (ע' רחצ).
 רמב"א ספ"ד. ח"ח פכ"א ה"ג. הובא בנזיר ובב"י ד"ה ואמור.
רפא מור נב"י שם כפיאור דעת הממ"ג שם. ר"ן (כג, ב) ד"ה. ואין. מ"ז ס"ק בא. וכדעת הא' דלקמן ס"י שב סמ"ז.
רפב שו"ע סמ"ז.

רפג ח"א סק"ב.
רפד ריש ס"א. וראה במצוין שם מהסודרי.
רפה ח"א סקמ"א ברעת רמ"א שם. וראה לעיל ס"י קנח ס"ז לענין משקה שקרש וחור ונימוח אם יש לו תורת משקה.
רפז סמ"ז פ.
רפז רמ"א שם. וראה גם לקמן ס"י שב סוף סמ"ז.
רפח ח"א סקמ"ב.
רפט רמ"א שם.
רצ ב"י שם. בשם רבינו ירוחם גי"ח ח"ג (פג, ד). וראה גם לקמן שם. וראה חקרי הלכות ח"ג, נ, א.
רצא סמ"ז כז.
רצב ח"א שם.
רצג דרישה סק"ז. א"ה ז"א וז"א סק"ז. וברלעיל סכ"ז שבה שמשאנו בעין מותר אפילו לכתחלה.

להסתפק אם מותר ליתן עליו שומן קרוש שהוא נימוח מאליו שכיון שאין הנימוח נכנס בתוכו אלא צף על גביו יש לדמותו לקדרה שקרש שמנוניתה¹⁷¹ שנוהגין להחמיר לכתחלה¹⁷²:

בט אסור ליתן צונן על המיחם¹⁷³ אפילו להפשיר כל שהמיחם הם כל כך שאילו היה הצונן מונח עליו הרבה היה בא לידי בישול¹⁷⁴ דהיינו שתהא היר סולדת בו¹⁷⁵ שדין מניח על גבי מיחם כדון מניח כנגד המדרה¹⁷⁶ אבל אם אינו הם כל כך מותר¹⁷⁷:
ל האלפס והקדרה שהעבירן מרותחין מעל גבי האור¹⁷⁸ אם אינן מבושלין כל צדכן¹⁷⁹ לא יוציא מהם כבף שנמצא מניח ויש בזה משום בישול¹⁸⁰ כמ"ש למעלה¹⁸¹ אבל אם נתבשלו כל צדכן מותר להניס בהן¹⁸² לאחר שהעבירן מעל גבי האור¹⁸³ אבל צמר שבוורה אע"פ שקלט העין אסור להניס בו¹⁸⁴ (משום ציבען¹⁸⁵) שכן דרך הצבעין להניס בו תמיד כדי שלא יחרך¹⁸⁶.

ויש מחמירין גם בקדרה ככל ענין¹⁸⁷ והעיקר כסברא הראשונה¹⁸⁸ והרצוה להחמיר יחמיר בהנסה ממש אבל להוציא כבף אין להחמיר כלל בהבשלה כל צדכה ואינה על האש¹⁸⁹:

לא אסור למוח שמן ושום על גבי הצלי¹⁹⁰ בעודו הם שהוד סולדת בו¹⁹¹ אפילו נצלה מבעוד יום דמכל מקום יתבשל השום והשמן¹⁹² אבל שומן שנקרש אין בו משום בישול¹⁹³ אלא שיש להסתפק בו מצד אחר כמו שנתבאר למעלה¹⁹⁴:

שי"ט דין הבורר בשבת ובו כ"ט מעיפים:

א הבורר הוא מאבות מלאכות¹⁹⁵ שכן במשכן היו בוררים הפסולת מתוך הסממנים¹⁹⁶ לפיכך כל הבורר פסולת מתוך האוכל¹⁹⁷ אפילו בידו אחת¹⁹⁸ ואפילו כדי לאכול לאתרה¹⁹⁹ חייב.

שיב ט"ז סק"ג. וראה הע"ב תתיב ע' 78. שבת כהלכה פ"ה הע' רז.
שיג כל בו סי' לא (ב, א). ש"ע סי"ט.
שיד ט"ז סק"ד. וז"ל סקמ"ה. ואם צלי זה מונח בכלי שני, ראה לעיל סי' רנ"א סק"א בסופו שהבא את דעת הרש"ל והש"ך ביר"ד סי' צד סק"ל הדבר גוש לא שיק' כלי שני. וראה שו"ת צ"צ יור"ד סי' סה. שבת כהלכה פ"א באורים אות לא. פסקי אדה"ע ע' 154-152. הע"ב תשמ"ג ע' 62. תשרי ע' 74 תנ' 79.
שטו כל בו שם. ש"ע שם.
שטז מ"א שם. וכדלעיל סק"ג.
שז סעף ב, כח.

רצד וז"ל סקמ"ה.
רצה כדלעיל סק"ז.
רצו רבה זח, א. ש"ע סי"ג.
רצו חו"י שם ר"ה מצי שנא מנזים כשם רש"א. רא"ש פ"ד סי' ג. ש"ע שם.
רצז ש"ע שם.
רצח חו"י שם. ש"ע שם. וכדלעיל סק"ד.
ש ש"ע שם. וראה גם לעיל סי' רנו סק"א סק"ג.
שא גזר [חזק, ב. ש"ע סי"ח.
שב ש"ע שם.
שג דין שם (ג, ב) ר"ה ומדאמר. ש"ע שם.
דש סעף י.
שה חו"י פ"ה ד"א. ש"ע שם.
שו כל בו סי' לא (ב, א). וז"ל סוף סקמ"ב. ב"י סוף סי' שצא.

סימן שיט
א משה עק, א. רמב"ם פ"ז ה"א.
ב ראה רש"י שם ר"ה האופה. וראה לבוש פ"א.
ג רב המנונא בנב"ל ע"ד, א (וראה פס"ד להצ"צ יד, א). רמב"ם פ"ח ד"ה. ש"ע סי"ח.
ד רמב"ם שם. ש"ע שם. וראה גם לקמן סי' תקנ ס"ד.
ה סמ"ג ל"ח מה (ב, ג). רמב"ן שם ר"ה דתניא. ר"ן שם (לב, א) וז"ל ונמצא בשם ר"ה. מ"מ שם וב"י ר"ה ומ"ש ומ"מ ברעת רמב"ם. וראה פס"ד להצ"צ יד, כדי לענות להסיר עצמות קטנים בזה.

שז דין שם. ש"ע שם.
שח מ"א סקמ"ג. מ"ז סקמ"ב במעם הא'. וראה לעיל סי' רנב סי"ב. הלבנת צובען ראה לקמן סי' שם סב"י"ח.
שט ר"ן שם. וראה שבת כולכה פ"ו באורים אות ג.
שי מהרי"ו ויו"ד דעין הלבנת שבסוף השל"ח סי' ל. רמ"א שם. כלומר, שלא להניס בהן גם לאחר שהעבירן מעל האש.
שיא יט"ז סוף סי' שצא (סוף הסי' שם לא הגיע לדיעו, וראה ש"ע שם סי"ט וז"ל סק"ד).